

sup. f. o. p. v. v. p. j. e. i. d.
Marlen

Dir.

PROV. NOORD-BRABANT
Zaaknr.: <i>47471</i>
<i>27 DEC. 1988</i>
Briefnr.: <i>47472</i>
d.: <i>11/11</i> akt.: <i>BAK</i> bur.: <i>BS</i>

DIRECTORAAT-GENERAAL MILIEUBEHEER

Het College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 'S-HERTOGENBOSCH

z N

Uw kenmerk

Uw brief van

Kenmerk

Datum

01d8428

VERZONDEN OP: 22 DEC. 1988

Onderwerp

IBS; rijksbetrokkenheid bij omvangrijke gevallen van bodemveront-
reiniging

Geacht College,

In aansluiting op het recent gehouden halfjaarlijkse voortgangsgesprek waarin de sterke groei in de personele inzet van medewerkers van mijn departement mede als gevolg van het toegenomen aantal omvangrijke gevallen van bodemverontreiniging is besproken en in samenhang daarmee een stroomlijning van de besluitvormingsprocedure met betrekking tot toetsing vooraf van de omvangrijke gevallen van bodemverontreiniging is aangekondigd, bericht ik u het volgende.

Achtergronden

Vanaf het begin van de tachtiger jaren hebben de activiteiten op het gebied van bodemsanering zich voornamelijk afgespeeld onder de werking van de (ontwerp) Interimwet bodemsanering. Uit de saneringsprogramma's 1981, 1982-I en II valt op te maken dat het accent bij de saneringsoperatie in die periode vooral op het oriënterend en nader onderzoek heeft gelegen; vanaf 1983 zijn vele gevallen in de saneringsfase terecht gekomen. Ten behoeve van de uitvoering van het interimbeleid en later van de wet is een voorlopige leidraad verschenen en is in 1983 de herziene Leidraad bodemsanering uitgebracht. Met deze uitgave is dezerzijds beoogd een handreiking te bieden om de bodemsaneringsactiviteiten doelgericht en doelmatig te laten plaatsvinden.

Een evaluatie van met name bestuurlijk-juridische en financieel-administratieve aspecten heeft uitgewezen in hoeverre het instrumentarium van de Interimwet een effectievere en efficiëntere aanpak van ernstige gevallen van bodemverontreiniging mogelijk maakt. Een van de uitkomsten van de evaluatie is de invoering met ingang van 1-1-1985 van het systeem van budgetfinanciering geweest. Daarnaast zijn aanbevelingen uit de evaluatie gebruikt bij de voorbereiding van de saneringsparagraaf in de Wet bodembescherming die naar verwachting in werking zal kunnen treden met ingang van 1990.

01d8428

2

In de algemene opzet van deze ontwerpregeling voor sanering van de bodem is gekozen voor verdere verzelfstandiging van de positie van provincies. De toename in bevoegdheden, taken en verantwoordelijkheden voor provincies zal worden versterkt indien de voorgenomen reductie van de rijksbetrokkenheid bij de uitvoering van de bodemsanering in het kader van de afslankingsoperatie wordt geëffectueerd.

De Leidraad bodemsanering is in 1985, 1986 en 1988 partieel herzien. Gelet op de bovengeschetste wijzigingen in de bodemsaneringsoperatie die vanaf 1990 zijn voorzien wordt dezerzijds een integrale herziening van de Leidraad noodzakelijk geacht. Ter voorbereiding van deze integrale herziening is in 1987 een evaluatie van de huidige Leidraad uitgevoerd.

De invoering van de budgetfinanciering heeft tot gevolg gehad dat de hoeveelheid informatie van provincies aan het rijk belangrijk is verminderd. Er is een ontkoppeling aangebracht tussen programma- en projectinformatie teneinde de continuïteit in de uitvoering van projecten te bevorderen. Voor budgetgevallen is toezending van projectinformatie voorafgaand aan de uitvoering van werkzaamheden geheel komen te vervallen; technische en financiële projectgegevens komen uitsluitend bij de eindafrekening van projecten aan de orde. In 1987 is dezerzijds een gestandaardiseerd model voor eindrapportage ontwikkeld waardoor tevens mogelijkheden voor terugkoppeling van informatie naar (partiële) herziening van de Leidraad bodemsanering zijn geschapen. Daarnaast is de procedure van informatie-overdracht van provincies naar rijk aanzienlijk verbeterd. Vanaf 1986 worden provinciale bodemsaneringsgegevens ingevoerd in het landelijke informatiesysteem bodemsanering. De implementatie van dit systeem heeft gefaseerd plaatsgevonden. De informatie-overdracht geschiedt deels in samenhang met de indiening van het jaarlijkse saneringsprogramma (delen 1 en 2) en deels in samenhang met de halfjaarlijkse voortgangsrapportage (deel 3).

Van de budgetfinanciering zijn in 1985 de omvangrijke gevallen van bodemverontreiniging uitgezonderd daar de wijze van aanpak en de bijbehorende kosten een nauwe betrokkenheid van het rijk vooraf en tijdens de uitvoering rechtvaardigen. De informatievoorziening ten behoeve van de omvangrijke gevallen, zoals omschreven in de Leidraad bodemsanering is sinds de inwerkingtreding van de Interimwet bodemsanering in procedurele zin niet gewijzigd. Op basis van gedetailleerde technische en financiële informatie vindt dezerzijds toetsing vooraf plaats; de provincies wachten met de uitvoering van werkzaamheden tot een beslissing met betrekking hiertoe dezerzijds is genomen.

Rijksbetrokkenheid bij uitvoering

In tegenstelling tot de aanvankelijke prognoses, zoals bijvoorbeeld opgenomen in de meerjarenplanning van 1985, is het aantal omvangrijke gevallen van bodemverontreiniging gestaag toegenomen.

01d8428

3

Niet alleen op financieel gebied maar ook met betrekking tot de personele inzet van medewerkers van mijn departement zijn de gevolgen van niet geringe betekenis gebleken. Mede naar aanleiding van laatstgenoemd aspect en gelet op de sinds 1981 door de provincies opgedane ervaring bij de uitvoering van onderzoek en sanering acht ik thans een nadere stroomlijning van de informatievoorziening door de provincie aan het rijk en de daaraan gekoppelde besluitvorming mogelijk. Deze door mij voorgestane stroomlijning van procedures zal gepaard moeten gaan met een afname van de inzet van rijksvertegenwoordigers bij de uitvoering van de bodemsanering, conform de beleidslijnen en de strekking van de voorgenomen saneringsbepalingen in de Wet bodembescherming. Ik merk daarbij op dat ingevolge de bestaande wettelijke regeling, i.c. de Interimwet bodemsanering, deze afname van de rijksbetrokkenheid geen wijziging kan inhouden met betrekking tot de verdeling van verantwoordelijkheden bij de uitvoering van de bodemsanering.

Informatie als basis voor toetsing

Uit ambtelijk overleg over afzonderlijke projecten en tijdens de halfjaarlijkse voortgangsgesprekken is gebleken dat bij verschillende provincies behoefte bestaat aan een uitwerking van de eisen waaraan de informatie per deelproject (fase) zou moeten voldoen en aan een nadere omschrijving van de momenten waarop deze informatie aan het rijk beschikbaar moet worden gesteld opdat toetsing vooraf op zodanige wijze kan plaatsvinden dat de continuïteit in de uitvoering gehandhaafd blijft. Dezerzijds wordt er van uitgegaan dat bij een adequate informatieverstrekking de behandelingsduur van een aanvraag binnen mijn departement beperkt kan blijven tot 2 maanden.

In de bijlagen bij deze brief treft u een meer gedetailleerde uitwerking aan van zowel de noodzakelijke informatie en een omschrijving van de kwaliteit daarvan als het tijdstip waarop de informatie beschikbaar gesteld dient te worden. In bijlage 1 is kort op de eisen aan provinciale aanvragen voor projectfinanciering ingegaan. De besluitvorming en bijbehorende toetsing vooraf zal dezerzijds beginnen op het moment dat door de provincie een verzoek om een bijdrage in het kader van de projectfinanciering wordt ingediend. Bij de beoordeling van het eerste verzoek om een bijdrage zal een toetsing van alle beschikbare informatie per deelproject(fase) plaatsvinden. Indien met de gepresenteerde informatie uit een eerdere deelproject(fase) niet kan worden volstaan zal de provincie om aanvulling worden verzocht. Zodra op grond van deze aanvullende informatie de fase als voldoende afgerond wordt beschouwd zal toetsing van de informatie van de daaropvolgende fase een aanvang nemen. Voor die gevallen waarbij de provincie pas tijdens de uitvoering van de sanering tot het inzicht komt dat er sprake is van een omvangrijk geval van bodemverontreiniging is slechts in beperkte mate toetsing vooraf mogelijk. De uitgevoerde werkzaamheden zullen dan eerst worden getoetst conform het gestelde in de Leidraad bodemsanering inzake toetsing achteraf. Aan de hand van bijlage 2 wordt u inzicht geboden in de toetsings

01d8428

4

procedure. Uit deze bijlagen kunt u opmaken dat het hier geen nieuwe of aangescherpte eisen betreft maar een schematische weergave van het gestelde in de Leidraad bodemsanering die onverkort van toepassing blijft waarbij tevens aansluiting is gezocht bij de recent ingevoerde kwartaalbevoorschotting (zie mijn circulaire van 28 oktober j.l. kenmerk 2178408) die reeds eerder tijdens de halfjaarlijkse voortgangsgesprekken is toegelicht.

Procedure ten aanzien van bijdrageverlening

Het is mijn voornemen de in deze bijlagen geschetste procedure met ingang van 1-1-1989 in te voeren. Dit betekent dat vanaf dat moment van invoering het verzoek en de bijbehorende rapportage conform het bovengeschetste dient plaats te vinden. Verzoek en rapportage kunnen vooraf onderwerp zijn van ambtelijk toetsend overleg met de regio-coördinator van de beleidsdirectie waarin de ministeriële toetsing van de betreffende informatie wordt voorbereid. In dit overleg zal het accent worden verschoven van actieve participatie in het totstandkomen van de rapportage naar een beoordeling van het verzoek in het licht van het bestaande beleid, in samenhang met de in de bijlagen geformuleerde eisen. Mij staat bovendien een ten opzichte van de huidige situatie verminderde frequentie van voornoemd ambtelijk overleg voor ogen; een en ander laat de betrokkenheid van de regionale inspectie voor de milieuhygiëne onverlet.

Indien zich na ambtelijk overleg met betrekking tot vorm en inhoud van de ter beschikking te stellen informatie nog afwijkingen voordoen zal het verzoek aan u worden teruggezonden met het verzoek de informatie conform de aangegeven standaardaanpak opnieuw in te zenden. Tenslotte wijs ik u er op dat de financiële gevolgen van uitvoering van bodemsaneringswerkzaamheden voordat toetsing vooraf hiervan volledig is afgerond niet voor vergoeding krachtens de Interimwet bodemsanering in aanmerking komen.

Ik ben er van overtuigd dat toepassing van deze standaardprocedure en bijbehorende termijn de effectiviteit en efficiëntie van de uitvoering van de bodemsanering verder zal vergroten en de overgang van de Interimwet bodemsanering naar de Wet bodembescherming zal kunnen versoepelen.

Hoogachtend,
De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

Drs. E.H.T.M. Nijpels

Door VROM erkende omvangrijke gevallen van bodemverontreiniging in de provincie Noord-Brabant (stand per 15-12-1988).

IBS-code	Gemeente(n)	Naam project	Soort *)
NB000001	Diverse	Zware metalenveront- reiniging in de Kempen	A
NB545009	Tilburg	Gasfabr. Lange Nieuwstraat	A
NB585002	Vlijmen	Gerjo	A

- *) A = absoluut omvangrijk geval (totale kosten > f. 10 mln.)
 R = relatief omvangrijk geval (totale kosten > 3x jaarbudget)
 V = voorlopig omvangrijk geval (financieringswijze:
 50% budget- en 50% projectfinanciering).

Verzoek om bijdrage in kosten voor onderzoek of sanering van omvangrijke gevallen van bodemverontreiniging

A. Algemeen

1. Een verzoek om bijdrage in de kosten voor onderzoek of sanering van een omvangrijk geval van bodemverontreiniging wordt door gedeputeerde staten gericht aan de Minister van VROM.
2. Een dergelijk verzoek omvat de volgende elementen:
 - a. Een gemotiveerd besluit met betrekking tot het (de) afgeronde deelproject(fase)
 - b. Een gemotiveerd verzoek om toepassing van voorlopige of definitieve projectfinanciering
 - c. Een onderbouwde aanvraag om een bijdrage in de kosten voor (de) het volgende deelproject(fase)
 - d. Een onderbouwde aanvraag voor een voorschot voor de kosten van de werkzaamheden in het eerstvolgende kwartaal.
3. Bij een dergelijk verzoek worden de volgende stukken overlegd:
 - a. De rapportage van de werkzaamheden van het (de) afgeronde deelproject(fase)
 - b. Een overzicht van de gemaakte en geraamde totale projectkosten (zowel voor onderzoek als sanering)
 - c. Stukken waaruit de kosten voor het (de) volgende deelproject(fase) blijken (bv. offertes, begrotingen, ramingen schadevergoedingen, ramingen provinciale projectkosten)
 - d. Betalingsschema.

B. Per deelproject(fase)

1. Het verzoek aan het eind van het deelproject nader onderzoek omvat de volgende elementen:
 - a. Een gemotiveerd besluit met betrekking tot de vraag of er sprake is van "ernstig gevaar voor volksgezondheid of milieu"
 - b. Een gemotiveerd besluit met betrekking tot de vraag of er sprake is van één geval van bodemverontreiniging
 - c. Een gemotiveerd verzoek om toepassing van voorlopige of definitieve projectfinanciering waaruit de verwachting blijkt dat, ongeacht de keuze voor een bepaalde saneringsvariant de totale projectkosten de financiële grens van een omvangrijk geval van bodemverontreiniging te boven gaan
 - d. Een onderbouwde aanvraag om een bijdrage in de kosten voor het deelproject saneringsonderzoek
 - e. Een onderbouwde aanvraag voor een voorschot voor de kosten van de werkzaamheden in het eerstvolgende kwartaal.
2. Het verzoek aan het eind van het deelproject saneringsonderzoek omvat de volgende elementen:
 - a. Een gemotiveerd besluit met betrekking tot de gekozen saneringsvariant. Indien niet gekozen is voor een variant die leidt tot "herstel van de multifunctionaliteit" dient gemotiveerd te worden aangegeven welke locatiespecifieke factoren tot deze keuze hebben geleid,
 - b. Een gemotiveerd besluit inzake eventuele samenloop van de

- saneringsmaatregelen met maatregelen die in andere kaders worden uitgevoerd,
- c. Een gemotiveerd verzoek om toepassing van voorlopige of definitieve projectfinanciering waaruit de verwachting blijkt dat, bij de uitvoering van de gekozen saneringsvariant de totale projectkosten de financiële grens van een omvangrijk geval van bodemverontreiniging te boven gaan,
 - d. Een onderbouwde aanvraag om een bijdrage in de kosten voor de deelprojectfase van het opstellen van een saneringsplan,
 - e. Een onderbouwde aanvraag voor een voorschot voor de kosten van de werkzaamheden in het eerstvolgende kwartaal.
3. Het verzoek aan het eind van de deelprojectfase van het opstellen van een saneringsplan omvat de volgende elementen:
- a. Een gemotiveerd besluit met betrekking tot eventuele technische of financiële verschillen tussen de in het saneringsplan uitgewerkte variant en de in de vorige fase gekozen saneringsvariant.
 - b. Een gemotiveerd verzoek om toepassing van voorlopige of definitieve projectfinanciering waaruit de verwachting blijkt dat, bij de uitvoering van de uitgewerkte saneringsvariant de totale projectkosten de financiële grens van een omvangrijk geval van bodemverontreiniging te boven gaan,
 - c. Een onderbouwde aanvraag om een bijdrage in de kosten voor de deelprojectfase van het opstellen van een saneringsbestek,
 - d. Een onderbouwde aanvraag voor een voorschot voor de kosten van de werkzaamheden in het eerstvolgende kwartaal.
4. Het verzoek aan het eind van de deelprojectfase van het opstellen van een saneringsbestek (incl. besteksbegroting) omvat de volgende elementen:
- a. Een gemotiveerd besluit met betrekking tot eventuele technische of financiële verschillen tussen de in het saneringsbestek uitgewerkte variant en de in de vorige fase uitgewerkte saneringsvariant.
 - b. Een gemotiveerd verzoek om toepassing van definitieve projectfinanciering waaruit blijkt dat bij de uitvoering van de uitgewerkte saneringsvariant de totale projectkosten de financiële grens van een omvangrijk geval van bodemverontreiniging te boven gaan,
 - c. Een onderbouwde aanvraag om een bijdrage in de kosten voor de deelfase van het uitvoeren van de sanering,
 - d. Een onderbouwde aanvraag voor een voorschot voor de kosten van de werkzaamheden in het eerstvolgende kwartaal.

Toetsing verzoek om bijdrage in kosten voor onderzoek of sanering van omvangrijke gevallen van bodemverontreiniging

De toetsing van een verzoek om bijdrage in de kosten van onderzoek of sanering van (mogelijk) omvangrijke gevallen van bodemverontreiniging kent 4 fasen:

1. Toetsing van de volledigheid van het verzoek
2. Toetsing van de consistentie van het verzoek met de onderliggende informatie
3. Inhoudelijke toetsing van het verzoek
4. Inhoudelijke toetsing van de onderliggende informatie

In het navolgende worden de kernvragen van de toetsing beschreven.

1. Toetsing van de volledigheid van het verzoek

- a. Is het verzoek door gedeputeerde staten aan de Minister van VROM gericht?
- b. Omvat het verzoek de noodzakelijke elementen:
 - besluit afgeronde deelproject(fase)
 - verzoek toepassing voorlopige/definitieve projectfinanciering
 - aanvraag bijdrage volgende deelproject(fase)
 - aanvraag voorschot eerstvolgende kwartaal
- c. Zijn onderliggende stukken bijgevoegd:
 - rapportage afgeronde deelproject(fase)
 - overzicht (raming) totale projectkosten
 - stukken projectkosten volgende deelproject(fase)
 - betalingsschema

2. Toetsing van consistentie van het verzoek met de onderliggende informatie

- a. Is het besluit met betrekking tot het (de) afgeronde deelproject(fase) gebaseerd op de rapportage van het (de) afgeronde deelproject(fase)?
- b. Blijken de geraamde totale projectkosten uit het overzicht (raming) van de totale projectkosten?
- c. Is de gevraagde bijdrage in overeenstemming met de stukken inzake de projectkosten van het (de) volgende deelproject(fase)?
- d. Is het gevraagde voorschot in overeenstemming met het betalingsschema?

3. Inhoudelijke toetsing van het verzoek

- a. Is de gemaakte keuze met betrekking tot het (de) afgeronde deelproject(fase) ("ernstig gevaar"/vaststelling één geval van bodemverontreiniging/samenloop saneringsmaatregelen/gekozen saneringsvariant/afwijking saneringsplan/afwijking bestek) in overeenstemming met het Rijksbeleid (zie bijlage 2.1).
- b. Is de verwachting dat de totale kosten de financiële grenzen van een omvangrijk geval van bodemverontreiniging te boven zullen gaan zodanig dat ingestemd kan worden met het toepassen van voorlopige/definitieve projectfinanciering?

- c. Zijn de kosten waarvoor een bijdrage wordt gevraagd subsidiabel?
- d. Is het gevraagde voorschot in overeenstemming met de geplande voortgang in het (de) komende deelproject(fase)?

4. Inhoudelijke toetsing van de onderliggende informatie

Bij de inhoudelijke toetsing van de onderliggende informatie wordt een onderscheid gemaakt naar de verschillende deelproject(fasen). Een checklist van elementen die een rol spelen bij deze toetsing is als bijlage 2.2. toegevoegd.

4.1 Nader onderzoek

- a. Is de beschrijving van de aard en de omvang van de verontreinigingssituatie volledig en consistent?
- b. Is de beschrijving van de (mogelijkheden van) verspreiding en contact volledig en consistent?
- c. Is er sprake van één geval van bodemverontreiniging?

4.1 Saneringsonderzoek

- a. Is de inventarisatie van milieuhygiënisch verantwoorde en technisch mogelijke saneringsvarianten volledig?
- b. Is de wijze van vergelijking van saneringsvarianten evenwichtig?
- c. Is de wijze van reductie van saneringsvarianten evenwichtig?
- d. Is de wijze van selectie van voorkeursvarianten evenwichtig?
- e. Is de beschrijving van de voorkeursvariant voldoende nauwkeurig, zowel financieel als technisch?
- f. Is er sprake van samenloop van de saneringsmaatregelen met maatregelen die in een ander kader worden uitgevoerd?

4.2 Saneringsplan

- a. Is de uitwerking van de voorkeursvariant in een saneringsplan volledig en consistent?
- b. Is de beschrijving van de voorkeursvariant voldoende nauwkeurig, zowel financieel als technisch?

4.3 Saneringsbestek

- a. Is de uitwerking van de voorkeursvariant in een bestek volledig en consistent?
- b. Is de beschrijving van de voorkeursvariant voldoende nauwkeurig, zowel financieel als technisch?

Checklist toepassen voorlopige/definitieve projectfinancieringVoorlopige projectfinanciering

Indien een verzoek om toepassing van voorlopige projectfinanciering aan het eind van het deelproject nader onderzoek wordt ingediend dient aan de hand van een globale uitwerking van mogelijke saneringsvarianten te worden aangetoond dat de totale projectkosten (onderzoek en sanering tezamen) de financiële grens van een omvangrijk geval van bodemverontreiniging vermoedelijk te boven gaan, ongeacht de keuze voor een bepaalde saneringsvariant. De globale uitwerking dient ten minste de mogelijke hoofdvarianten te omvatten:

- herstel multifunctionaliteit,
- isolatie,
- eventuele combinaties van ontgraving en isolatie.

Bij de toetsing van een verzoek om toekenning van voorlopige projectfinanciering aan het eind van het deelproject nader onderzoek wordt rekening gehouden met de in deze fase bestaande onzekerheid over de totale kosten. Instemming met een verzoek om voorlopige projectfinanciering zal pas geschieden indien de totale kosten de financiële grens voor een omvangrijk geval van bodemverontreiniging met een bepaalde marge te boven gaan. Vooralsnog zal een marge van f5 miljoen gehanteerd worden.

Bij toetsing van een verzoek om toekenning van voorlopige projectfinanciering aan het eind van een volgend(e) deelproject (fase) wordt geen marge gehanteerd. Indien uit het verzoek en de bijbehorende informatie blijkt dat de totale kosten de financiële grens van een omvangrijk geval te boven gaan kan met voorlopige projectfinanciering worden ingestemd.

Definitieve projectfinanciering

Instemming met een verzoek om definitieve projectfinanciering is pas mogelijk indien de totale projectkosten (van onderzoek en sanering tezamen) de financiële grens voor een omvangrijk geval van bodemverontreiniging duidelijk te boven gaan. Dit betekent dat in de regel met een verzoek om toekenning van definitieve projectfinanciering aan het eind van het deelproject nader onderzoek niet accoord zal worden gegaan.

Bij toetsing van een verzoek om definitieve projectfinanciering aan het eind van een volgend(e) deelproject (fase) wordt rekening gehouden met de in deze fase bestaande onzekerheid over de totale kosten. Instemming met een verzoek om definitieve projectfinanciering zal pas geschieden indien de totale kosten de financiële grens voor een omvangrijk geval met een bepaalde marge te boven gaan. De hoogte van de gehanteerde marges is afgeleid van de gewenste nauwkeurigheid van de uitwerking van de saneringsmaatregelen in de verschillende deelproject (fasen). Vooralsnog zullen de volgende marges worden gehanteerd:

<u>Marge</u>	<u>bij verzoek definitieve projectfinanciering na deelproject(fase)</u>
f 2 miljoen	Saneringsonderzoek
f 1 miljoen	Saneringsplan
geen marge	Saneringsbestek

Checklist inhoudelijke toetsing onderliggende informatie per deelproject (fase)

1. Technisch-inhoudelijke toetsing

A. Nader onderzoek

1. Volledigheid en consistentie van de beschrijving van de aard en omvang van de verontreiniging. Hierbij zijn de volgende aspecten met name van belang:
 1. de motivering van de gevolgde aanpak en bemonsteringsstrategie
 2. de aanwezigheid van beschrijvingen van alle uitgevoerde waarnemingen
 3. de aanwezigheid van de resultaten van alle uitgevoerde analyses
 4. de aanwezigheid van kaarten en profielen met de weergave van haarden, contourlijnen C-, B- en referentiewaarde in grond en grondwater (zowel in het horizontale als verticale vlak)
 5. een voldoende hoeveelheid waarnemingen en analyses binnen en buiten de onderscheiden haarden en contourlijnen
 6. de onderbouwing van veronderstelde relaties tussen organoleptische waarnemingen en het voorkomen van verontreinigende stoffen
 7. de relatie tussen de wijze van ontstaan (historisch onderzoek) en de aangetroffen verontreiniging
2. Volledigheid en consistentie van de beschrijving van de (mogelijkheden van) verspreiding en contact. Hierbij zijn met name de volgende aspecten van belang:
 1. beschrijving van de bodemkundige gesteldheid, de geohydrologische situatie en de hieruit volgende verspreidingsmogelijkheden
 2. beschrijving van potentiële en actuele risico's voor het milieu
 3. beschrijving van potentiële en actuele (blootstellings)risico's voor de volksgezondheid
3. Afbakening verontreinigingssituatie als één geval van bodemverontreiniging.

B. Saneringsonderzoek

1. Volledigheid van de inventarisatie van technisch mogelijke en milieuhygiënisch verantwoorde saneringvarianten. Hierbij zijn de volgende aspecten met name van belang:
 1. de uitwerking van hoofdvarianten, te weten volledige verwijdering (inclusief reiniging en hergebruik van gereinigde grond), volledige isolatie en combinatie(s) van isolatie en verwijdering
 2. het genereren van varianten binnen de hoofdvarianten met realiteitswaarde voor de betreffende locatie
 3. onderbouwing van de voorgestelde varianten in het licht van de resultaten van het nader onderzoek
2. Wijze van vergelijken van de geïnventariseerde varianten. Daarbij dient duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen

de vergelijking van (uitvoerings)technische aspecten, milieuhygiënische aspecten (met name de situatie die ontstaat na uitvoering van de sanering), de economische aspecten en de maatschappelijke aspecten.

Bij de uitwerking hiervan wordt gelet op de volgende aspecten:

1. Techniek

- . beschikbaarheid nodige kennis en ervaring
- . geschiktheid van de methode(n) gegeven
 - a) gesteldheid van bodem en grondwater
 - b) type verontreiniging
 - c) verspreiding en concentratie van de verontreiniging
 - d) dieptebereik
- . geohydrologische en grondmechanische consequenties voor de omgeving
- . flexibiliteit van de uit te voeren sanering
- . veiligheid voor uitvoerders van de sanering
- . hinder en overlast tijdens de sanering

2. Milieu

- . bedrijfszekerheid (=kans op verspreiding)
- . controleerbaarheid
- . resterende verontreiniging
- . risico's van potentiële verspreiding
- . mogelijkheid tot snel en doeltreffend ingrijpen bij falen

3. Maatschappij

- . periode voorbereiding en uitvoering
- . duur monitoring na uitvoering
- . bestuurlijke aandacht
- . risico-acceptatie terreingebruikers
- . psycho-sociale consequenties
- . bestemmingsmogelijkheden terrein na sanering
- . bestemmingsmogelijkheden omgeving na sanering

3. Economie

- . kosten voorbereiding en uitvoering (incl schadevergoedingen)
- . beheers/onderhoudskosten
- . kosten bij calamiteiten
- . wijziging waarde grond locatie door sanering
- . wijziging waarde grond omgeving door sanering

3. Wijze van reductie van de geïnventariseerde varianten. Hierbij is met name de zorgvuldige en goede documentatie van de gevolgde werkwijze van belang. Bij de reductie spelen vooral de technische en milieuhygiënische aspecten een rol.
4. Wijze van selectie van voorkeursvarianten. Hierbij is met name de zorgvuldigheid en goede documentatie van de gevolgde werkwijze van belang. Bij de selectie spelen alle bij de vergelijking genoemde aspecten een rol.
5. De nauwkeurigheid van de beschrijving van de maatregelen die onderdeel uitmaken van de voorkeursvariant. Als beoordelingsmaat wordt aangehouden dat zich geen afwijkingen van meer dan 20% in de kosten voor mogen doen tussen de in het saneringsonderzoek beschreven voorkeursvariant en de uiteindelijk uitgevoerde variant.
6. De afbakening tussen saneringsmaatregelen en maatregelen die

in andere kaders worden uitgevoerd.

C. Saneringsplan

1. Volledigheid en consistentie van de uitwerking van de in de vorige fase gekozen saneringsvariant.
2. De nauwkeurigheid van de beschrijving van de maatregelen die onderdeel uitmaken van de voorkeursvariant. Als beoordelingsmaat wordt aangehouden dat zich geen afwijkingen van meer dan 15% in de kosten voor mogen doen tussen de in het saneringsplan beschreven variant en de uiteindelijk uitgevoerde variant.

D. Saneringsbestek (incl. begroting)

1. Volledigheid en consistentie van de uitwerking van de in de vorige fase gekozen saneringsvariant.
2. De nauwkeurigheid van de beschrijving van de maatregelen die onderdeel uitmaken van de voorkeursvariant. Als beoordelingsmaat wordt aangehouden dat zich geen afwijkingen van meer dan 10% in de kosten voor mogen doen tussen de in het bestek beschreven variant en de uiteindelijk uitgevoerde variant.
3. Toepassing RAW-systematiek
4. Specificatie en motivering van wijze van aanbesteden, kosten-homogeniteit, afbakening verantwoordelijkheden, directielev-ranties
5. Wijze waarop milieukundige begeleiding van de uitvoering van het bestek is geregeld.

2. Financieel-administratieve toetsing

A. Saneringsonderzoek

1. subsidiabiliteit van de kosten
2. onderscheid projectgebonden kosten (90% rijksbijdrage) en schadevergoedingen (100% rijksbijdrage)
3. volledigheid, consistentie en hoogte van de gehanteerde eenheidstarieven
4. onderscheid eenmalige en structurele kosten (Incl wijze van kapitaliseren)
5. kostenafbakening maatregelen in geval van samenloop
6. nauwkeurigheid van de kostenraming en wijze van bepaling (ivm toegestane afwijking van 20% in de kosten tussen gekozen saneringsvariant en uitgevoerde sanering)

B. Saneringsplan

1. idem saneringsonderzoek. De toegestane afwijking in de kosten tussen saneringsplan en de uitgevoerde sanering bedraagt 15%.

C. Saneringsbestek

1. volledigheid, consistentie en hoogte van de gehanteerde eenheidstarieven
2. idem saneringsonderzoek. De toegestane afwijking in de kosten tussen saneringsbestek en de uitgevoerde sanering bedraagt 10%.